

KÚRIA

Bfv.II.1072/2015/5. szám

A Kúria Budapesten, a 2015. év november hó 30. napján tartott tanácsülésen meghozta a következő

v é g z é s t:

A garázdaság vétsége és más bűncselekmény miatt I. rendű terhelt és társai ellen folyamatban volt büntetőügyben a II. rendű terhelt védője által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálva a Szegedi Járásbíróság 27.B.2154/2013/25. számú ítéletét és a Szegedi Törvényszék, mint másodfokú bíróság 3.Bf.1198/2014/7. számú ítéletét II. rendű terhelt tekintetében hatályában fenntartja.

A végzés ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

I.

A Szegedi Járásbíróság a 2014. június 13. napján tartott folytatólagos tárgyaláson meghozott és kihirdetett 27.B.2154/2013/25. számú ítéletével II. rendű terheltet bűnösnek mondta ki társtettesként elkövetett garázdaság vétségében [1978. évi IV. törvény (korábbi Btk.) 271. § (1) bekezdés]. Ezért őt 100 napi tétel, egy napi tétel összege 4.000,- forint, összesen 400.000,- forint pénzbüntetésre ítélte. Rendelkezett a pénzbüntetés meg nem fizetése esetén annak szabadságvesztésre történő átváltoztatásáról és döntött a lefoglalt bűnjelről.

A védelmi fellebbezések alapján másodfokon eljáró Szegedi Törvényszék a 2015. április 10. napján tartott nyilvános ülésen meghozott és kihirdetett 3.Bf.1198/2014/7. számú ítéletével az elsőfokú ítéletet annyiban változtatta meg, hogy II. r. terhelt cselekményét az elbíráláskor hatályos 2012. évi C. törvény (Btk.) szerint minősítette társtettessegen elkövetett garázdaság vétségének [Btk. 339. § (1) bekezdés], és módosította a lefoglalt dologra vonatkozó rendelkezést.

A felülvizsgálati indítvánnyal érintett bűncselekmény, a garázdaság vétsége körében megállapított jogerős, a másodfokú bíróság által kiegészített történeti tényállás lényege a következő:

Az I. rendű terhelt a vádbeli időszakban 175 centiméter magas és 75 kilogramm súlyú, míg II. rendű terhelt 180 centiméter magas és hozzávetőlegesen 90 kilogramm súlyú volt.

2013. május 8-án hajnalban mindketten az italmérésben tartózkodtak és külön-külön a saját társaságukkal italoztak. Valamikor a reggeli órákban egymással is beszélgetni kezdtek és közösen további, pontosan meg nem határozható mennyiségű alkoholt fogyasztottak. 9 óra 30 perc körül a

szórakozóhely pultjánál ismeretlen okból szóváltásba kerültek, majd miután I. r. terhelt támadólag lépett fel, közöttük körülbelül 15 perces dulakodás folyt. Ennek során mindketten megütötték egymást, a teraszon a padokat felborították, II. rendű terhelt többször meg is rúgta, illetve megpróbálta megrúgni I. rendű terheltet.

Volt, hogy a verekedést abbahagyták, a pulthoz mentek és egymást átkarolva beszélgettek, de utána a kölcsönös bántalmazást a rendőrök kiérkezéséig folytatták.

Arcukon 8 napon belül gyógyuló sérüléseket szenvedtek, de magánindítványt nem terjesztettek elő.

Az elsőfokú ítélet bizonyítékokat értékelő részében, illetve jogi indoklásában tett ténymegállapítás, hogy a verekedés közben közel 3 percig a terheltek (beleértve III. rendű terheltet is) a pultnál beszélgettek. Közben II. rendű terhelt tőlük kissé eltávolodott, a szájához nyúlt, majd a leengedett kezekkel felé lépő, hozzá szóló I. rendű terheltet egymás után kétszer megütötte, megrúgta és még egyszer felé rúgott, így a verekedés közöttük újrakezdődött.

II.

A bíróság jogerős ügydöntő határozata (alapítélet) ellen II. rendű terhelt védője nyújtott be felülvizsgálati indítványt a Be. 416. § (1) bekezdésének a) és c) pontja alapján arra hivatkozással, hogy az eljáró bíróságok tévedtek, amikor a terhelt bűnösségét garázdaság vétségében megállapították, illetve a felülvizsgálatot megalapozó eljárási szabálysértést vétettek azzal, hogy indokolási kötelezettségüket elmulasztották [Be. 373. § (1) bekezdés III. a) pont].

A felülvizsgálati indítvány szerint az eljáró bíróságok nem indokolták meg, hogy miért tartották szavahihetőnek I. rendű terheltet. Iratellenesen értelmezték II. rendű terhelt védekezésének egyes részeit és a büncselekményt rögzítő kamerafelvétel tartalmát is helytelenül értékelték.

A védő részletezte indítványában, hogy mit látott a felvételen, így azt is, hogy a verekedés újrakezdésekor nem minden indok nélkül támadt védenca I. rendű terheltre, hanem „verbális provokáció látható”, amelyet I. rendű terhelt részéről fenyegető/támadó mozdulatok kísértek. Mindez a hosszabb ívű támadási folyamatnak volt a része, amelyet az I. rendű terhelt intézett a II. rendű terhelttel szemben, aki mindvégig kizárólag védekezett, jogos védelmi helyzetben cselekedett.

Iratellenes megállapítás, hogy a folyamat megszakadt, és hol egyikük, hol másikuk kezdeményezésére zajlott. Valójában csak pillanatnyi szünetek álltak be, amikor őket szétválasztották, de a verbális és fizikai provokálással I. rendű terhelt újraindította az összecsapást. Kiemelte, hogy valamennyi tanú őt és nem a védencét látta támadónak.

Összességében úgy értékelte a felvételen a terheltek és tanú viselkedését, hogy a tanú, valamint az I. rendű, és a III. rendű terheltek a támadással elterelték II. rendű terhelt figyelmét azért, hogy értékeit megszerezhessék.

Hibáztak az eljáró bíróságok, mikor nem ezt állapították meg tényállásként, hanem iratellenesen értékelt bizonyítékok (terhelte és tanúvallomások, kamerafelvételek) miatt helytelen tényállást rögzíttek és téves következtetéseket vontak le.

A védő több eseti döntésre is hivatkozva hangsúlyozta, hogy miután II. rendű terhelt a tulajdonát és önmagát védte, nem lehetett volna a bűnösségét a garázdaság vétségében megállapítani, ezért a jogerős ítélet megváltoztatását és a II. rendű terhelt felmentését indítványozta.

A Legfőbb Ügyészség a Bf.1203/2015/1. számú nyilatkozatában a felülvizsgálati indítványt a törvényben kizártnak tartotta figyelemmel arra, hogy a Be. 423. §-ának (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati eljárásban a jogerős határozatban megállapított tényállás az irányadó, az semmilyen módon nem támadható. Az indítvány ezzel szemben az irányadó tényállás megalapozottságát kifogásolta, a bizonyítékok értékelését sérelmezte, azaz a bűnösséget nem a tényállással mindenben összhangban álló tények alapján vitatta.

Az irányadó tényállás olyat nem tartalmaz, hogy a verekedés során II. rendű terhelt értékeit el akarták venni, ahogy azt sem, hogy ő folyamatos támadásnak lett volna kitéve. Ennél fogva az indítvány tilalmazottan elsődlegesen a tényállást támadja, miközben a jogkövetkeztetések, így a jogos védelem, mint büntethetőséget kizáró ok megállapításának helyessége kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével lenne vizsgálható (EBH2011.2395, BH2011.183.).

A védő az indokolási kötelezettség megszegését állítva valójában a terheltek szavahihetősége körében a bizonyítékértékelést és ismét a tényállást sérelmezi, amely úgyszintén a törvényben kizárt. Az ügydöntő határozatok érvelése nyomon követhető, ellenőrizhető, ezáltal indokolási kötelezettségüknek a bíróságok a szükséges és elégséges mértékben eleget tettek.

Mindezekre tekintettel a legfőbb ügyész egészében a törvényben kizártnak tartotta a felülvizsgálati indítványt és annak elutasítását indítványozta.

A Legfőbb Ügyészség átiratára a terhelt és védője észrevételt nem tett.

III.

A Kúria azt állapította meg, hogy felülvizsgálati indítvány részben a törvényben kizárt, részben pedig nem alapos.

1.

A felülvizsgálati eljárásban a Kúria a megtámadott határozatot csak a felülvizsgálati indítvánnyal érintett személy vonatkozásában, az indítvánnyal megtámadott részében és csak az indítványban meghatározott ok alapján bírálja felül [Be. 423. § (4) bekezdés], a Be. 416. §-a (1) bekezdésének c) pontjában felsorolt eljárási szabálysértések tekintetében azonban a megtámadott határozatot akkor is felül kell bírálnia, ha az indítványt nem ebből az okból nyújtották be [Be. 423. § (5) bekezdés].

A Be. 416. §-a (1) bekezdésének c) pontja szerint a bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen felülvizsgálatnak van helye, ha a határozat meghozatalára a Be. 373. § (1) bekezdésének I. b) vagy c) pontjában, illetve II-IV. pontjának valamelyikében meghatározott ún. feltétlen (más megnevezéssel: abszolút) eljárási szabálysértéssel került sor.

A védő szerint a Be. 373. § (1) bekezdésének III. a) pontjában meghatározott eljárási szabálysértés valósult meg, mert a bizonyítékok értékelése során a bíróságok nem indokolták megfelelően, miért nem tulajdonítottak jelentőséget egyes következtetlenségeknek, önellentmondásoknak.

A Kúria a védő indítványát a nem találta alaposnak.

Azt állapította meg, hogy a bíróságok határozataikban megindokolták döntésüket. Gondolatmenetük, érvelésük érthető és nyomon követhető. Felismerhető az a folyamat, mely a tényállás megállapításához és az abból levont jogi következtetésekhez vezetett. Kellőképpen megindokolták, hogy miért és mely bizonyítékokat fogadták el, melyeket miért vetettek el. A jogi indokolásból az is nyomon követhető, hogy miből, miért következtettek a terhelt(ek) bűnösségére.

Az indokolási kötelezettség teljesítése, mint alapvető eljárásjogi követelmény független annak tartalmi helyességétől. Azért elvárt és megkívánt minden rendelkezést igénylő kérdésben az ügydöntő határozat tartalmának meghatározásához vezető gondolkodás megjelenítése, mert ez eljárás valamennyi résztvevője és a közvélemény számára is ez teremti meg az ellenőrizhetőséget.

Ennek a kötelezettségüknek az eljáró bíróságok eleget tettek. Döntésük lényegét és indokait maga az indítványozó is felismerte. Más kérdés, hogy saját érvelése és indokai mentén azzal nem értett velük egyet, ám ez már nem az indokolási kötelezettség teljesítését érinti, hanem az ügydöntő határozatban foglaltak tartalmi kifogásolását jelenti.

Nem sérti a bíróság indokolási kötelezettségét és nem eredményez feltétlen eljárásjogi szabálysértést, ha a bíróságok a határozatukban a felek által felhozott valamennyi - alappal vagy alaptalanul felhozott vagy utóbb felhozható - érvelésre nem térnek ki. Kötelességük arra vonatkozik, hogy saját döntésük magyarázatát adják.

A Kúria feltétlen eljárásjogi szabálysértést hivatalból sem észlelt.

2.

A II. rendű terhelt bűnösségének megállapítását sérelmező indítványában a védő figyelmen kívül hagyta a felülvizsgálati eljárás által biztosított jogorvoslat kereteit.

A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, amely csak a törvényben meghatározott feltételek szerint vehető igénybe.

A felülvizsgálati eljárásban a jogerős határozatban megállapított tényállás az irányadó, s a felülvizsgálati indítványban a jogerős határozat által megállapított tényállás nem támadható [Be. 423. § (1) bekezdés]. A jogkövetkeztetések - így a bűnösség megállapításának - helyessége kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével vizsgálható.

A felülvizsgálat során nemcsak maga a tényállás, hanem mindaz, ami a tényállás megállapításához vezetett, támadhatatlan. Erre visszavezethetően a tényállás megalapozottsága, a bizonyítékok mikénti mérlegelése sem külön-külön, sem pedig egymás viszonyában nem vizsgálható.

Ennek megfelelően nem vehetők figyelembe az indítványnak a bizonyítékértékelést kifogásoló, a tényállás megalapozottságát vitató érvei.

A tényállást támadó részében a védő indítványa a törvényben kizárt indítvány.

A töretlen ítélkezési gyakorlat alapján az alapítéletekben foglalt tényálláshoz tartoznak mindazok a történeti tények, melyek az ítéletben megállapításra kerültek, függetlenül attól, hogy ítéletszerkesztési hiba folytán esetlegesen nem a történeti tényállásban kerültek leírásra, hanem az indokolás más részében, így a bizonyítékok értékelése vagy a jogi indokolás körében. Ugyanakkor a jogi következtetések akkor is a jogi indoklás részei, ha helytelenül a történeti tényállásban kerülnek megfogalmazásra.

A jelen felülvizsgálattal érintett ügydöntő határozatokban is voltak a bizonyítékok értékelése és a jogi indokolás körében olyan megállapítások, melyek a történeti tényálláshoz tartoztak és ezáltal a felülvizsgálati eljárásban a Kúria számára is irányadóak (lásd fentebb rögzített tényeket). Ugyanakkor voltak a történeti tényállásnak is olyan elemei, melyek nem tényből tényre vont, hanem jogi következtetések. Ilyennek tekintendő, hogy a terhelt magatartása kihívóan közösségellenes volt-e, és alkalmas vagy sem a riadalomkeltésre.

Belátható, hogy amennyiben ez utóbbiak az irányadó tényállás részét képeznék, akkor maga a bűnösségre vont következtetés lenne megmásíthatatlan. Ezzel együtt ez okból a felülvizsgálati eljárás értelmét vesztené. Jogi indokolás és nem tényfelderítés, a történeti tényállás és a törvényi tényállás összevetése és a kettő közötti megfeleltethetőség vizsgálata. Ekként a történeti tényállás jogi okfejtései a Kúriát nem kötik, azoktól eltérhet, feltéve, hogy az irányadó tényekből kiindulva az tévesnek bizonyul.

3.

A Kúria (is) azt állapította meg, hogy II. rendű terhelt jogos védelmi helyzetbe [Btk. 22. § (1) bekezdés] került, amikor vele I. rendű terhelt dulakodni kezdett, mert jogellenesen rátámadt.

A tényállás nem tartalmaz adatot arra, hogy a tettelegességet a II. rendű terhelt provokálta volna ki, vagy bármiféle kihívást elfogadva maga is a jogtalanlás talajára lépett. Ezzel ellentétesen őt a tényekből kitűnően a támadás váratlanul érte.

A megtámadott nem köteles a jogtalan támadás elől kitérni [Btk. 22. § (4) bekezdés], s azt a szükséges mértékben elháríthatja.

Kényszerűségből ezt tette a terhelt, mikor igyekezett a felé irányuló ütések kivédni, de akkor is, amikor a támadás-elhárítás keretein belül maradva visszatámadt. Erőt alkalmazott az erőszakkal szemben.

Jogos volt a jogtalan támadással fel nem hagyó I. rendű terhelten mért ütés/rúgás, mert az a védekezés részeként, a támadás megállítása végett alkalmazott erőszak, amellyel a védekező a támadóját kívánta ártalmatlanná tenni. Természetes viselkedés, hogy a megtámadott a védekezése körében maga is ütések, illetve rúgásokat indít, s mindez (mint általában) szükséges is a jogtalan

támadóval szemben a saját maga, de a közösség és a társadalom védelme érdekében is.

Következésképpen nem közösségellenes és ezért nem tényállásszerű, hanem megengedett és az együttélési normákat védelmező cselekedett, amely nem veszélyes a társadalomra, s ezért a garázdaság megállapítása ilyenkor kizárt (EBH2009.1938., BH2013.31., BH2011.269.,BH2009.171.).

A jogos védelmi helyzet mindaddig fennáll és megilleti a védekezőt, amíg az ellene intézett támadás folyik vagy folytatásától okkal tartani lehet (4/2013. Büntető jogegységi határozat). Ellenben megszűnik, ha az bármely okból véget ér és már alappal nem is fenyeget. Nem értelmezhető a támadás végének, ha rövid időre félbeszakad, mert a feleket szétválasztják vagy a verekedő a taktika részeként azzal színleg felhagy, de a támadást az akadály megszűnése vagy a színleges abbahagyást követően újrakezdi, összességében amíg a támadásban rejlő sérelem veszélye reális és közvetlen.

Viszont, ha már nincs jogellenes magatartás, elenyészik a védekezés jogossága is. A megtámadott által ezután alkalmazott erőszak jogtalanná válik. Ez a jogos védelem időbeli túllépése, amikor a korábbi bántalmazó elleni fellépés már nem védekezés, hanem megtorlás.

A megállapított tényekhez ragaszkodva jelen ügyben csakis arra vonható megalapozott következtetés, hogy II. rendű terhelt az őt ért támadást sikeresen elhárította, ám amikor a verekedés véget ért, a vele szemben támadólag fel nem lépő I. rendű vádlotton elégtételt vett.

Figyelemre méltó tény, hogy a tettelegesség vége és újraindulása között majd három perc telt el, miközben rendbontás nem történt, s nyugvópontra jutott a korábbi összezapás. Ilyen körülmények között a terhelt a támadás folytatásától okkal már nem tarthatott, jogos védelmi helyzete megszűnt. Éppen a támadás vége tette lehetővé, hogy kilépve a korábbi veszélyhelyzetből (tényszerűen eltávolodva a többiektől) sérüléseit vizsgálva átgondolja a vele történeteket, majd döntött úgy, hogy a felé leeresztett kezekkel közelítő korábbi támadóján bosszút áll.

Ekkor védekezése megtorlásba csapott, korábbi jogszerű magatartása jogellenességbe fordult.

Vitathatatlan, hogy elhatározása, egyenes szándéka [Btk. 7. § első fordulat] elsődlegesen I. rendű terhelt bántalmazására, testi épségének sérelmére terjedt ki, de - típusos ittassága miatt a tárgyi oldalból visszakövetkeztetve- tudatában szükségszerűen

megjelent, így felismerte, hogy az elmúlt támadásra adott erőszakos válasza a szórakozóhelyen, s annak teraszán, illetve az utcán tartózkodók nyugalma (ismételten) megzavarja, verekedése környezetében riadalmat, megbotránkozást és felháborodást okoz.

Amikor jogos védelmi helyzetének megszűnte után a II. rendű terhelt újabb verekedésbe bocsátkozott, mérlegelte, de a köznyugalmat megzavaró következménnyel nem törődött, azt semmibe vette, azaz legalább eshetőlegesen szándékkal maga is garázdaságba kezdett.

A Kúria az EBH2014.B.23. számú határozatában elvi élel rámutatott, hogy a közterületen (de természetesen a közösség tagjai előtt nyitva álló szórakozóhelyeken is) tanúsított bármely, a közelben tartózkodó személyek által észlelhető erőszakos magatartás alkalmas megbotránkozás (felháborodás, megütközés, megrökönyödés) vagy riadalom kiváltására. A garázdaság vétségének tényállásszerűségéhez megkívánt kihívó közösségellenesség azt jelenti, hogy a tanúsított magatartás a környezetre gyakorolt hatása révén közvetlenül és durván sérti vagy sértheti a közösség nyugalma. A garázda magatartást tanúsító elkövető felismeri, hogy cselekménye a közösség nyugalma megzavarására alkalmas, ám tettét a közösségi érdek leplezetlen semmibe vételével hajtja végre. Az elkövető által kifejtett erőszakos magatartás esetleges belső, személyes indítéka a garázdaság megállapíthatóságát nem zárja ki, mert a közösségi érdekekkel történő nyílt szembeszegülés a személyes motívumból fakadó cselekményben is megjelenhet.

Mindezen ismérveket magán hordozza II. r. terheltnek az ítéletben rögzített magatartása. Kétségtelenül méltányolható személyes motívuma, s menthető az őt ért korábbi támadás miatti felindultsága, de tette ettől függetlenül az együttélési szabályokkal, a társadalom nyugalma, a jog védte érdekekkel nem törődő, azzal vállaltan és élesen szembehelyezkedő, kihívóan közösségellenes cselekedett.

Következésképpen, bár tévedtek a bíróságok, amikor nem ismerték fel, hogy a vád tárgyává tett verekedés jelentős részében II. rendű terhelt jogos védelmi helyzetben cselekedett, a bűnösségére vont következtetés mégis helytálló, s nem sértették meg a büntető anyagi jog szabályait, amikor büntetőjogi felelősségét a terhére rótt bűncselekményben megállapították.

A kifejtettek folytán a Be. 416. § (1) bekezdés a) pontjára alapított felülvizsgálati támadás is alaptalan, ezért a Kúria - a Be. 424. § (1) bekezdésének első fordulata szerint tanácsulésen, a Be. 420. § (1) bekezdése első mondatának első fordulatának megfelelő összetételben eljárva - a felülvizsgálati indítványnak nem adott helyt, és a megtámadott határozatokat - a Be. 426. §-ának megfelelően - hatályukban fenntartotta.

A végzés elleni fellebbezés lehetőségét a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, felülvizsgálatát pedig a Be.

416. § (4) bekezdésének b) pontja kizárja. Az esetleges újabb indítvánnyal kapcsolatos figyelmeztetés a Be. 418. §-ának (3) bekezdésén alapul azzal, hogy a bíróság - a Be. 421. §-ának (3) bekezdése szerinti feltételek fennállása esetén - az elutasító határozat hozatalát is mellőzheti.

Budapest, 2015. november 30.

*Dr. Molnár Gábor Miklós s. k. a tanács elnöke, Dr. Holdampf Gusztáv
s. k. előadó bíró, Dr. Feleky István s. k. bíró*

A kiadmány hitelével:

*bírósági ügyintéző
NYM*